

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ З МЕТОДИКАМИ
НАВЧАННЯ

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему: ВИКОРИСТАННЯ АУТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ**

Виконав: здобувач 2-го курсу, групи СО (МЛ) -2 м
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
ОП «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)»

Курта Я.І.

Форма навчання: заочна

Науковий керівник: к. пед. наук, ст. викладач Бедевельська М.В.

Рецензент: д. філософії, доцент кафедри філології Закарпатського
угорського інституту імені Ференці Ракоці II
Фодор К.Й.

Висновок кафедри про магістерську роботу

Магістерська робота розглянута. Здобувач Курта Я.І.

допущений до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«_____»

_____ 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ АУТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	8
1.1. Суть та структура лінгвосоціокультурної компетентності.....	8
1.2. Психологічні та культурологічні передумови англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи.....	20
1.3. Методичні аспекти процесу формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності.....	26
1.4. Потенціал використання аутентичних матеріалів для формування в учнів старшої школи англомовної лінгвосоціокультурної компетентності..	34
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АУТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	43
2.1. Розробка комплексу вправ для формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови на основі аутентичних матеріалів.....	43
2.2. Організація та хід методичного експерименту.....	55
2.3. Аналіз та узагальнення результатів експерименту.....	65
Висновки до розділу 2.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах швидкої динаміки розвитку інформаційного суспільства наука та освіта модернізуються під впливом інтеграційних процесів. Вивчення іноземної мови в умовах глобалізації засобів масової інформації та інформаційних процесів стає пріоритетним для кожного висококваліфікованого фахівця. Безпосередньо, явище глобалізації визначає сучасні вимоги до оволодіння іноземною мовою.

У сфері шкільної освіти відбуваються радикальні модернізації іноземної мови, які спрямовані на адаптацію здобувачів освіти до конкурентоспроможності та особистій реалізації у професійній сфері, що і відображено у Головних положеннях Закону України «Про освіту» (2017 р.), Національній доктрині розвитку освіти, Державному стандарті базової повної загальної середньої освіти (2003р.). Вищезгадані документи ставлять за мету трансформувати систему освіти України, насамперед систему загальної середньої освіти [14,43,11].

Відповідно до пріоритетної мети навчання іноземної мови у старшій школі, яка закладена у Типовій освітній програмі закладів загальної середньої освіти III ступеня (профільна середня освіта) (2018 р.), Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років (2010 р.), Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти та Навчальній програмі 10-11 класи (2017 р.) вивчення, викладання, оцінювання (2003 р.), сучасний здобувач освіти повинен не тільки володіти певними лінгвістичними знаннями у сфері іноземних мов, але й оперувати знаннями про національно-культурні особливості соціальної та мовної поведінки носіїв мови, етикету, культуру та способи використання цих знань у спілкуванні [19,12].

Тому, формування лінгвосоціокультурної компетентності є важливою складовою навчання на всіх його етапах. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що проблема формування лінгвосоціокультурної

компетентності на основі використання аутентичних матеріалів є предметом дослідження багатьох наук.

Проблему формування лінгвосоціокультурної компетентності порушували у своїх працях такі вчені-лінгвісти як: О. Бондаренко, Н. Бориско, Є. Верещагіна, Е. Воробйова, А. Гордєєва, Л.В. Калініна, В. Маслова, С.Ю. Ніколаєва, В. Сафонова, С. Тер-Мінасова, Г. Томахіна, В.О. Харчук, Т. Цветкова та інші.

Доцільність формування та розвитку лінгвосоціокультурної компетентності обґрунтовано сучасними науковцями-мовознавцями Н. Андронкіною, Н. Бориско, Н. Кардашовою, Л. Костіковою, О. Морозовою, Н. Сем'ян та ін.

Питанню використання автентичних текстів на уроках іноземної мови присвячено чимало наукових досліджень (М. Брін, Л. Ліер, Г. Ноейр, Моров, Філіпс, Вілкінс та ін.). Проблемою формування іншомовної комунікативної компетенції за допомогою використання автентичних матеріалів займалися Г. Верещагін, Г.Вороніна, Н. Гез, Т. Гусак, О. Корчажкіна, Г. Мільруд, С.Ніколаєва, Є. Носович, В. Паращук, Ю. Прохоров, В. Редько, С. Рома та ін.

Питання критеріїв відбору автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови було досліджено такими науковцями (Л.В. Романюк, Т.В. Русановська). Проблему використання автентичних матеріалів, як основного засобу навчання іноземного спілкування займалися (О.О. Кушнірчук, В.П. Наталін, Е.В. Носович).

Основу наукових знань про формування лінгвосоціокультурної компетентності на основі використання аутентичних матеріалів було досліджено в працях зарубіжних учених (Т.Адамс, Б.Вернер, Г.О. Гофман, Дж.Джебхард, Дж.Джой, Л.Міллер, Дж. Річардс, Т.Тейлор, Б.Томлінсон, Дж.Шерман, Б. Ч. Едельгофф та ін).

Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, вважаємо, що поза межами досліджень залишається ще велика кількість актуальних методичних аспектів формування лінгвосоціокультурної компетентності на

основі аутентичних матеріалів. Зокрема, дискусійним є питання щодо використання методів та засобів для формування в учнів старшої школи лінгвосоціокультурної компетентності. Зовсім незначна кількість наукових розвідок присвячена дослідженню використання, передусім аутентичних матеріалів, які на нашу думку, можуть впливати на успішність формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроці англійської мови.

Варто відзначити що питання формування лінгвосоціокультурної компетентності на основі використання аутентичних матеріалів є багатоаспектним та дискусійним.

З огляду на це, вважаємо порушену проблему актуальною, що обумовило вибір теми магістерської роботи **«Використання аутентичних матеріалів для формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи»**.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності використання комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Відповідно до мети нашого дослідження, ми передбачили вирішення наступних завдань:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної, методичної літератури проаналізувати теоретичні основи формування лінгвосоціокультурної компетентності.
2. Обґрунтувати методичні аспекти формування лінгвосоціокультурної компетентності та доцільність використання навчальних аутентичних матеріалів як ефективного засобу для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

3. Розробити комплекс вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.
4. Експериментально перевірити ефективність та результативність використання комплексу вправ на основі використання аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Об'єкт дослідження – процес формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Предмет дослідження – аутентичні матеріали як один з ефективних засобів формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що підвищенню рівня сформованості лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови може сприяти використання аутентичних матеріалів та розробленого на їх основі комплексу вправ.

Для рішення поставлених завдань були використані такі підходи й **методи дослідження**:

теоретичні – порівняння, аналіз, узагальнення, систематизація психолого-педагогічних та методичних джерел для аналізу суті та структури лінгвосоціокультурної компетентності та визначення методичних аспектів використання аутентичних матеріалів на уроках іноземної мови;

емпіричні – опитування, бесіди, спостереження, діагностування з метою з'ясування рівнів сформованості досліджуваного питання;

методичний експеримент – для перевірки дієвості використання вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови;

математичної статистики – для підтвердження достовірності отриманих результатів наукового дослідження та доцільності використання комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування

лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності використання комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Практичне значення результатів дослідження полягає в *розробленні* комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи, які можуть бути використані для розробки методичного забезпечення для уроків англійської мови, навчальних програм, для забезпечення формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови; під час написання, курсових робіт, курсових проєктів, кваліфікаційних робіт, а також методичних рекомендацій з формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися та обговорювалися на II Міжнародній науково-практичній конференції: Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів (12-13 травня 2022 р., Мукачево, МДУ); на засіданнях кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачівського державного університету, де виконувалася робота.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (68 найменувань, з них 24 – іноземними мовами). Повний обсяг роботи – 87 сторінок друкованого тексту. Роботу ілюстровано діаграмами та таблицями.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність використання комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи на уроках англійської мови. Узагальнення результатів методичного експерименту дало підстави сформулювати такі висновки:

У науковій літературі спостерігається розгалуженість сутності поняття «лінгвосоціокультурна компетентність». У лінгвістичній науці трактування цього поняття є більш універсальним, позаяк визначається як здатність і готовність особистості до іншомовного міжкультурного спілкування.

Установлено, що лінгвосоціокультурна компетентність передбачає сформованість мовленнєвих, інтелектуальних, навчальних, організаційних та компенсаційних умінь; характеризується комунікативними, психологічними та культурологічними особливостями.

Розглянуто структуру лінгвосоціокультурної компетентності та три основні компетентності з яких вона складається: соціолінгвістична, соціокультурна та соціальна компетентність.

Визначено методичні аспекти формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи на уроках англійської мови та з'ясувано певні труднощі, для подолання яких необхідно враховувати певні фактори: індивідуально-вікові особливості учнів, наявність чи відсутність у них мотивів навчання в цілому та спілкування іноземною мовою зокрема, розвиток уваги й інтересу, рівень сформованості в учнів умінь застосовувати стратегії іншомовного спілкування.

Визначено можливості оптимізації процесу формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи на уроках англійської мови з використанням аутентичних матеріалів; методичні аспекти доцільності використання аутентичних матеріалів, які обумовлюються тим,

що допомагають передати глибину та різноманітність іноземної мови, демонструють мову як прагматичний феномен, знижують ризик спотвореності інформації, мовивують учнів до навчання.

Проаналізовано вправи, які допомагають сформувати в учнів лінгвосоціокультурну компетентність; з'ясовано, що алгоритмом роботи над аутентичним матеріалом за зразком є ознайомлення зі змістом зразка; конкретизовано вимоги до завдання і до змісту вправи на основі аутентичних матеріалів.

Розробка комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи уможливила проведення методичного експерименту.

Для здійснення експериментальної перевірки ефективності використання комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для підвищення рівня сформованості лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи організовано формувальний етап дослідження.

Для його проведення було здійснено розподіл учасників експерименту на контрольну та експериментальну групи. Учні ЕГ навчалися за звичайною навчальною програмою, проте на них здійснювався формуючий вплив шляхом використання на уроках англійської мови комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів. У КГ навчання здійснювалось за звичайною навчальною програмою і традиційною методикою. Ніякого формуючого впливу на учнів цієї групи не здійснювалося.

З метою аналізу результатів формувального етапу експериментального дослідження здійснено порівняння цифрових показників сформованості лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи на етапі вхідного та вихідного (підсумкового) контролю. Для об'єктивності оцінювання та вірогідності отриманих результатів експериментального дослідження було використано методи математичної статистики – середній коефіцієнт навченості (К), за В. Беспальком.

Результати обчислень свідчать, що після проведення експериментального навчання учні експериментальної групи продемонстрували підвищення коефіцієнта навченості з 0,64 до 0,77 приростом в 0,13.

Порівняльний аналіз в контрольній групі дав змогу побачити інертність показників рівня сформованості лінгвосоціокультурної компетентності в учнів за деякими критеріями та інертність рівня коефіцієнта навченості з 0,63 до 0,66.

Результати, одержані в процесі експериментальної перевірки підтвердили гіпотезу про доречність та доцільність використання розробленого комплексу вправ на основі аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів старшої школи.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів на основі аутентичних матеріалів. Перспективами подальших досліджень можуть бути проблеми використання окремих видів аутентичних матеріалів для формування лінгвосоціокультурної компетентності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>